

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIGA INGLIZ TILINI SUN'YI INTELLEKT TIZIMLARI ORQALI O'QITISH AFZALLIKLARI

Jumazoda Shohidai Jaloliddin
Urganch Davlat Universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Bugungi kunda, Sun'iy Intellekt (SI) turli xil sohalarda qo'llanib kelinmoqda, shu jumladan ta'lim sohasida. Ushbu maqola sun'iy intellekt orqali boshlang'ich sinflar o'quvchilariga Ingliz tilini o'qitish afzalliklarini yoritib beradi. Individual yondashuv, Avtomatik baholash tizimi hamda Interaktiv dars mashg'ulotlari sun'iy intellekt tizimi imkoniyatlari va chet tili o'qitish jarayonini yanada samarali kechishiga misol bo'la oladi. Ilmiy maqola kuzatuv hamda intervyu metodlari asosida yozilgan bo'lib, Xorazm viloyati Urganch shahar maktab o'qituvchi va o'quvchilari orasida og'zaki so'rovnomaga o'tkazildi. Yakuniy xulosaga ko'ra Sun'iy Intellekt – moliyaviy va ayrim texnik muammolarni hisobga olmaganda, dars jarayonlarini sifatli tashkil etishning bugungi kundagi eng maqbul yo'li bo'lib, boshlang'ich sinflardan boshlab tadbir qilinganda yanada ko'prog' natijalarga erishish mumkin.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, ingliz tilini o'rgatish, yosh o'quvchilar, shaxsiylashtirilgan ta'lim, ta'lim texnologiyasi, tilni o'zlashtirish, tabaqalashtirilgan ta'lim, tezkor fikr-mulohaza, faollik, ta'lim natijalari.

THE BENEFITS OF USING AI IN TEACHING ENGLISH TO ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Jumazoda Shahidai Jaloliddin
doctoral student of Urganch State University

Abstract. Today, Artificial Intelligence (AI) has revolutionized various sectors, including education. This article explores the benefits of using AI in teaching English to elementary school students. An Individual Approach, an Automatic Assessment system and Interactive lessons are an example of the capabilities of an Artificial Intelligence system and a more effective process of teaching a foreign language. The scientific article was written based on observation and interview, and an oral survey was conducted among school teachers and students in the city of Urgench, Khorezm region. According to the final conclusion, using artificial intelligence is one of the most optimal ways to organize high-quality educational processes, eliminating financial and some technical problems.

Key words: Artificial Intelligence, English Language Teaching, Young Learners, Personalized Learning, Educational Technology, Language Acquisition, Differentiated Learning, Rapid Feedback, Activity, Education

ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА УЧЕНИКАМ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Джумазода Шахидай Джалолiddин
докторант Ургенчского государственного университета.

Аннотация. Сегодня искусственный интеллект (ИИ) используется в различных сферах, в том числе в образовании. В этой статье освещаются преимущества преподавания английского языка ученикам начальной школы с помощью искусственного интеллекта. Индивидуальный подход, автоматическая система оценки и интерактивные уроки — пример возможностей системы искусственного интеллекта и более эффективного процесса обучения иностранному языку. Научная статья написана на основе методов наблюдения и интервью, а также проведен устный опрос среди учителей школ и учащихся города Ургенч Хорезмской области. Согласно итоговому заключению, искусственный интеллект является на сегодняшний день наиболее оптимальным способом качественной организации учебных процессов, исключающим финансовые и некоторые технические проблемы.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, Преподавание английского языка, Молодые учащиеся, Персонализированное обучение, Образовательные технологии, Владение языком, Дифференцированное обучение, Мгновенная обратная связь, Вовлеченность, Образовательные результаты.

KIRISH. O'zbekistonning har bir o'sib kelayotgan yosh avlodni hech kimdan kam bo'lmagan, dunyo ta'lim standartlari darajasiga to'liq javob bera oladigan yetuk bilimli-ilmli bo'lishi shart va buning uchun ta'lim tizimiga halqaro metod, yondashuvlarni tadbiq etish lozim. Bugungi kunga kelib chet tillari ayniqsa, ingliz tilini o'rganishga bo'lgan talab va qiziqish shunchalik kuchaydiki bog'cha yoshidagi bolalardan boshlab katta yoshdagi mutaxassislargacha ingliz tilini o'rganishga harakat qilyaptilar. Bu ijobiy holat albatta, chunki, til o'rganish o'sha tilda gaplashuvchi davlatlar madaniyati, tarixi, urf odatlari va ma'naviy me'rosi o'rganish bilan birga shaxsiy manfaatlari yo'lida ham eshiklar ochilishiga zamin yaratadi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" da allohida to'xtalib o'tilgan.

Jumladan: O'zbekiston Respublikasining 2030-yilga kelib PISA (The Programme for International Student Assessment) Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish;

- o'qitish metodikasini takomillashtirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga individuallashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tatbiq etish;
- xalq ta'limi sohasiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalarni joriy etish;

Konsepsiya tegishli davrga mo'ljallangan maqsadli parametrlar va asosiy yo'nalishlardan kelib chiqib, har yili "Yo'l xarita"si orqali bosqichma-bosqich amalga oshirilishi belgilab qo'yilgan[1]. "Yo'l xarita" larining bajarilishi yuzasidan doimiy monitoring yuritish va uning natijalarini har chorakda Vazirlar Mahkamasiga taqdim etib borish vazifalari yuklangan bo'lib. Sinflar, o'qituvchilar va maktab ma'muriyatlarini elektron resurslar, kompyuter, interaktiv doska, planshet va boshqa jihozlar bilan bosqichma-bosqich ta'minlash, elektron interaktiv ta'lim resurslarini ishlab chiqish kabi chora tadbirlar 2019 yil "Yo'l xarita"sida mavjud[2].

Konsepsiyani amalga oshirishdan kutilayotgan natijalardan biri: xorijiy tillarini chuqur o'rganishga mo'ljallangan didaktik materiallar va multimedia mahsulotlarining yangi avlodlarini tayyorlashdir[1]. Axborot texnologiyalari va zamonaviy o'qitish usullaridan foydalanish qobiliyati yangi materiallarni tezkor tushunishga yordam beradi. Bugungi kunda eng taraqqiy etgani esa "Sun'iy intellekt" tizimlari hisoblanadi.

Ta'limdasun'iy intellekt-AI(Artificial Intelligence)qator holatlarda bir chehta usullar orqali qo'llanilish mumkin, masalan, o'rganuvchi topshiriqlarini avtomatlashtirilgan baholash, shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasi va sun'iy intellekt asosida ishlaydigan repetitorlardan foydalanish hisoblanadi. Shuningdek, sun'iy intellektdan ta'lim ma'lumotlarini yig'ish va tahlil qilish, moslashuvchan ta'lim tizimlari va o'quvchilarning ta'lim natijalarini avtomatlashtirilgan baholash uchun ham foydalanish mumkin. AI turli usullar bilan ta'lim mazmunini yaxshilash, o'quvchilarda bilim, malaka va ko'nikmalarni rivojlantirishda uchun tadbiq etiladi. U shaxsiylashtirilgan o'quv tajribasini yaratish, maqsadli ko'rsatmalar va fikr-mulohazalarni taqdim etish, kerakli sohalarni aniqlash uchun ma'lumotlarni tahlil qilish va ma'muriy vazifalarni avtomatlashtirish uchun ishlatilishi mumkin.

Odamlar va mashinalar har xil nisbiy kuchli va zaif tomonlarga ega va bu ikkalasining kombinatsiyasi inson niyatlari va ta'lim jarayonini kelgusi yillarda 10x, 100x va undan ham ko'proq kengaytirishga imkon beradi. Ushbu texnologiya bizning o'rganish uslubimizni o'zgartirdi. Masalan, o'yinlashtirish - o'rganishning qiziqarli va samarali usuli. SI o'quv dasturini o'quvchilarning qiziqishlari bilan birlashtirgan o'yinlar va viktorinalarni ishlab chiqishi mumkin. AIning o'rganishdagi yana bir inqilob qiluvchi jihati shundaki, u o'quv materialini o'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlari asosida moslashtira oladi va to'plangan ma'lumotlar individual darslarni yaratish uchun ishlatiladi. U tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etadi, xatolarga e'tiborni qaratadi va o'quvchilarga kelajakda bu xatolardan qanday bartaraf etish kerakligini aytadi. Sun'iy intellekt (SI) turli xil fanlarga, jumladan, ta'limga ayniqsa til o'rganishga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan muhim paradigmadir.

Metodlar. Intervyu (so'rovnoma)

Barchamizga ma'lumki, har qanday ilmiy natijalarning asosi jamiyatga borib taqaladi. Shu o'rinda, Sun'iy Intellekt tushunchasi, turlari hamda ularning ta'limdagi o'rni haqida dastlab ilm egalari yuzlanamiz. Tadqiqod og'zaki so'rovnoma orqali amalga oshirilgan bo'lib, quyidagi savollarga Xorazm

viloyati Urganch shahar maktab o'qituvchilari hamda o'quvchilardan javob olindi:

1. Sun'iy Intellekt nima?
2. Sun'iy Intellekt tizimlari deganda nimani tushunasiz?
3. Sun'iy Intellektni tizimlarini dars jarayonida qo'llash qanchalar to'g'ri?
4. Zamonaviy gadjetingiz (telefon, planshet, kompyuter) bormi?
5. Zamonaviy gadjet (telefon, planshet, kompyuter)lardan erkin foydalana olasizmi?
6. Zamonaviy gadjetingiz (telefon, planshet, kompyuter)ni nima maqsadda foydalanasiz?
7. PUBG o'ynay olasizmi? Qaysi o'yin yoqadi?
8. Qaysi biri siz uchun qulay va zavqli – ruchkada yozishmi yoki elektron?

Natijalar: So'rov natijalariga ko'ra, Sun'iy Intellekt(SI) tushunchasi 20% o'quvchilargagina ma'lum bo'lib ularning aksariyati Robotlarnigina SI deb bilishlari ma'lum bo'ldi. Qolgan 80% o'quvchilar birinchi marta bu terminni eshitganlarini ma'lum qilishdi. O'qituvchilar esa, Sun'iy intellekt tizimlarining ayrimlaridan dars jarayonida foydalanib kelinayotganini ta'kidlashdi. Qiziqarlisi shundaki o'quvchilar darsda foydalanilayotgan aqilli doskalar, elektron ma'lumotlar hattoki elektron lug'atlari ham Sun'iy Intellekt(SI) ekanligini bilishmaydi.

Zamonaviy gadjet (telefon, planshet, kompyuter)lar haqida savollarga deyarli barcha (70% o'quvchi va 100% o'qituvchilar) so'rovnoma qatnashchilari, bu kabi qurilmalar ularda mavjud ekanligi, ulardan erkin foydalana olishlari hamda kundalik ehtiyojlardan tashqari elektron lug'at, sotsial tarmoqlar hamda elektron kundalikdan foydalanishlari ma'lum bo'ldi.

So'rovnomaning kulminatsion nuqtasi ushbu savol bo'ldi - PUBG o'ynay olasizmi? O'qituvchilarning deyarli 90% bu o'yin haqida eshitishgan lekin o'ynab ko'rishmaganligi ma'lum bo'ldi. Zamonaviy telefon, planshet yoki kompyuterga ega 100% o'quvchilar esa PUBG o'ynashlarini aytib o'tishdi. Bu savoldan maqsad, o'quvchining PUBG kabi murakkab elektron va o'z o'rnida foydasiz o'yinlarni zavq bilan, qiziqish bilan o'ynar ekan, nima sababdan biz elektron o'yinlar asosini fanlarga va ayniqsa Xorijiy tillarni o'qitishga yo'naltirmasligimiz kerag?

Sun'iy Intellektni tizimlarini dars jarayonida qo'llash qanchalar to'g'ri? Degan savolga o'qituvchilar ijobiy fikr bildirishdi. Shuningdek, bir nechta muammolar borligini ta'kidlashdi. Sun'iy itellekt asosida darslarning olib borilishi o'z o'rnida elektron doskalar, kompyuter yoki planshetlar bilan jihozlangan xonalarda olib borilishi kerag. Mamlakatimizda xorijiy tillarni o'qitishni yanada takomillashtirish chora tadbirlari ko'rilayotgan bir vaqtda, bu kabi xonalar ko'plab maktablarda mavjud, hamda moliyaviy muammolarni bartaraf qilsa bo'ladi. Bundan tashqari, deyarli 50% o'quvchi va o'qituvchilar texnika va aqlli gadjetlardan foydalanish ko'nikmasiga ega emas. Bu muammoning yechimi sifatida, o'qituvchilar uchun master klasslarni ya'niy maxsus darslarni tashkil qilishni yo'lga qo'yish lozim, o'quvchilarga esa informatika, AKT darslarida SI dan foydalanish ko'nikma va bilimlarni berish ta'lim jarayonini maqsadli va tizimli bo'lishini ta'minlaydi.

Xulosa. Bolalarda til o'rganishga bo'lgan tabiiy moyillik, ularda taqlid qilish xususiyati kuchli ekanligi, kattalarga qaraganda bolalar vaqtining ko'pligi buning asosiy sabablaridandir. Shuni e'tiborga olish kerakki, 6–7 yoshli bolalar ma'lumotlar ma'nosini tushunib emas, uni mexanik tarzda yodlaydi. Shuning uchun boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatishni bugungi zamon talabiga binoan, ularning qiziqishidan kelib chiqib olib borish maqsadga muvofiqdir. Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini sun'iy intellekt tizimlari orqali o'qitish metodikasini yaratish aynan bugungi kun talabidir. “Xorijiy tillarni o'rgatish bo'yicha kelajak uchun mustahkam poydevor bo'ladigan yangi tizimni yo'lga qo'yish vaqt-soati keldi.” - deydi o'zlarining ma'ruzalarida hurmatli prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev. Darhaqiqat, til o'rganish uchun zamonaviy metodika va yangi tizimlarni yaratish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biriga aylandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni “O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi” ilova 1 <https://lex.uz/ru/docs/-4312785>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni “O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi” 4-bob
3. Azevedo, R., & Alevén, V. (2013). *International Handbook of Metacognition and Learning Technologies*. Springer.
4. Baker, R. S., & Inventado, P. S. (2014). Educational data mining and learning analytics. In J. A. Larusson & B. White (Eds.), *Learning Analytics: From Research to Practice* (pp. 61-75). Springer.